

Araştırma Makalesi

Ulusal Kültürel Değerler, Kişi Başına GSYİH ve Ülkelerin Sosyal Gelişme Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma

A Study on National Cultural Values, GDP per Capita and Social Development Levels of Countries

Güliden KARAKUŞ

Öğretim Görevlisi Dr. Süleyman Demirel Üniversitesi

Araştırma ve Yenilikçilik Direktörlüğü

guldenkarakus@sdu.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0003-2980-9172>

Makale Geliş Tarihi	Makale Kabul Tarihi
27.01.2022	12.06.2022

Öz

Bu araştırmada, kültürel değerlerin ülkelerin sosyal gelişme düzeyleri üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Sosyal gelişmenin gelirle olan ilişkisi göz önünde bulundurularak, kişi başına GSYİH değeri de kontrol değişkeni olarak araştırmaya dahil edilmiş ve kültürel değerlerin sosyal gelişme üzerindeki etkisi doksan bir ülke verisiyle analiz edilmiştir. Kültürel değerler, Hofstede'nin güç mesafesi, belirsizlikten kaçınma, bireycilik, maskülenlik, uzun dönem yönelimi ve hoşgörü boyutlarıyla incelenmiştir. Sosyal gelişme, genel sosyal gelişme endeks skorunun yanı sıra sosyal gelişmeyi oluşturan temel insani ihtiyaçlar, refah altyapısı ve fırsatlar boyutlarıyla ölçülmüştür. Bu nedenle kültürel değerlerin genel sosyal gelişme endeksi üzerindeki etkisinin yanı sıra sosyal gelişmenin alt boyutları üzerindeki etkisi de incelenmiştir. Araştırma sonuçları, gelirin sosyal gelişme üzerindeki etkisi kontrol edildiğinde, maskülenlik ve hoşgörü boyutu haricindeki kültürel değerlerin (güç mesafesi, belirsizlikten kaçınma, bireycilik ve uzun dönem yönelimi) en az birinin sosyal gelişme ve alt boyutlarını anlamlı düzeyde etkilediğini göstermiştir. Belirsizlikten kaçınma, sosyal gelişme, temel insani ihtiyaçlar, refah altyapısı ve fırsatlar üzerinde; uzun dönem yönelimi, sosyal gelişme ve refah altyapısı üzerinde; bireycilik ve güç mesafesi sosyal gelişme ve fırsatlar boyutları üzerinde anlamlı etkiler göstermiştir. Güç mesafesi, sosyal gelişmeyi negatif yönde etkilerken belirsizlikten kaçınma, bireycilik ve uzun dönem yöneliminin sosyal gelişmeyi pozitif yönde etkilediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kültürel değerler, kültürel boyutlar, sosyal gelişme, temel insani ihtiyaçlar, refah altyapısı

Abstract

In this study, the effects of cultural values on the social progress levels of countries were investigated. GDP per capita was included in the research as a control variable since income is an important determinant of social progress. Then the effects of cultural values on social progress were analyzed with data from ninety-one countries. Cultural values were examined by Hofstede's cultural dimensions of power distance, uncertainty avoidance, individualism-collectivism, masculinity-femininity, long-short term orientation, and indulgence-restrain. As well as the general social progress index score, social progress was also measured by the dimensions of basic human needs, foundations of wellbeing, and opportunity which form social progress. For this reason, the effects of cultural values on the social progress index and its dimensions have been examined. The results of the research showed that at least one of the cultural dimensions of power distance, uncertainty avoidance, individualism, and long-term orientation significantly affected social progress. Uncertainty avoidance affected social progress, basic human needs, foundations of wellbeing, and opportunity; long-term orientation affected social progress and foundations of wellbeing; individualism and power distance affected social progress and opportunity dimension significantly. While power distance affected social progress negatively; uncertainty avoidance, individualism, and long-term orientation affected social progress positively.

Key Words: Cultural values, cultural dimensions, social progress, basic human needs, foundations of wellbeing

Önerilen Atıf /Suggested Citation

Karakuş, G., 2022 Ulusal Kültürel Değerler, Kişi Başına GSYİH ve Ülkelerin Sosyal Gelişme Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 57(2), 1391-1410.

1. Giriş

Sosyal gelişme, bir toplumun ve vatandaşlarının başlıca yaşam koşullarının toplumun geçerli değerleri ve gelişme hedeflerine bağlı olarak geliştirilmesi ya da değiştirilmesi olarak tanımlanmıştır (Noll, 2013). Sosyal gelişme kavramı baskın siyasal ortam, kültürel etkiler ve çevre koşullarının etkisiyle farklı biçimler almış, tanımlamalar ve ölçümler zaman içerisinde farklılık göstermiştir. Fakat yine de gelişme ya da ilerleme genellikle ekonomik temele dayandırılmıştır. Halbuki, gelişme, iyi olma ve refah bir toplumun, bölgenin ya da ülkenin ekonomik performansının yanı sıra sosyal ve çevresel performansını da ifade eder (Giovannini ve ark., 2011).

Gelirin artması çoğu zaman okuryazarlık, temel eğitim, hijyen, temiz suya erişim gibi imkanları sağlasa da sosyal gelişme her zaman ekonomik gelişme ile paralellik göstermez. Kişisel güvenlik, hukukun işleyişi, hak ve özgürlükler, cinsiyete, etnik kökene, dini inanca bağlı ayrımlar gibi faktörler sosyal gelişmeyle ilişkilidir ve çoğu zaman gelirin iyileşmesine paralel bir iyileşme göstermez. Geleneksel olarak gelir ölçümü için kullanılan kişi başına GSYİH gibi ölçümler toplumların bütünsel gelişimini yakalamak için yeterli olmayabilir. Sosyal gelişme, temel insani ihtiyaçlar, sosyal ve çevresel birçok boyutta bir ilerlemeye işaret eder (Social Progress Executive Summary, 2021).

Kültürel yönelimler, toplumların sosyoekonomik, siyasi ve demografik özelliklerinden etkilenir. Toplumların sosyal yapısı, tarihsel deneyimleri, yaşadıkları coğrafyanın ekolojik yapısı gibi faktörler kültürel yönelimlerdeki farklılıkları yansıtır. Bir toplumda geçerli olan değerler, o toplumun baskın özelliklerini yansıtır (Schwartz, 2011). Dünyanın farklı bölgelerinde, farklı ülke ve toplumlarda kültürel değerler farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar, ulusal kültürler arasında farklı düşünme, hissetme ve davranma biçimlerini oluşturur. Bu durum, kültürler arası birçok araştırmanın çıkış noktası olmuştur. Kültürler arası farklılıklar; liderlik, takım çalışması, adalet, iletişim, iş tatmini, tüketici davranışı, yabancı pazarlara giriş modeli, ulusların bilimsel araştırma başarısı, ekonomik gelişmişliği, inovasyon düzeyleri gibi bireysel, örgütsel ve ulusal performansı içeren birçok araştırmada başarıyla uygulanmış ve kullanılmıştır. Bu araştırmada, kültürel değerlerin ülkelerin temel insani ihtiyaçlar, refah altyapısı ve fırsatlar boyutlarından oluşan sosyal gelişmeleri üzerindeki etkilerinin test edilmesi amaçlanmıştır. Sosyal gelişme gelir artışıyla her zaman paralellik göstermese de gelirin sosyal gelişme için önemli bir faktör olduğu bilinmektedir. Bu araştırmada, kişi başına GSYİH da araştırmaya dahil edilmiş, GSYİH'nın kontrol değişkeni olarak ele alınmasıyla 'Farklı uluslar arasındaki kültürel değer farklılıkları sosyal gelişme üzerinde etkili midir?' sorusu araştırmanın çıkış noktası olmuştur.

Araştırmada, doksan bir ülke verisi kullanılarak kültürel değer boyutları ile sosyal gelişme düzeyi arasındaki ilişkinin ortaya koyulması amaçlanmıştır. Hofstede'nin ulusal kültürel değerler skorları ile Social Progress Imperative tarafından yıllık ölçülen sosyal gelişme skoru verileri kullanılarak ülkeler bazında bir değerlendirme yapılmış ve kültürel boyutların sosyal gelişme üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Hofstede'nin kültürel değerler çalışması ve kültürel değer boyutlarına ve sosyal gelişme endeksine ilişkin kavramsal çerçeve sunulmuş, doksan bir ülke bazında elde edilen ikincil veriler analiz edilmiş, elde edilen bulgular sunulmuş, yorumlanmış ve karşılaştırmalar yapılarak tartışılmıştır.

2. Kavramsal Çerçeve

2.1. Sosyal Gelişme

Sosyal gelişme, temelde toplumların vatandaşlarının yaşam koşullarının geliştirilmesini ifade eder. Social Progress Imperative tarafından yıllık yayınlanan sosyal gelişme endeksi raporunda sosyal gelişme, "toplulukların yaşamalarının kalitesini artırmalarına ve sürdürmelerine olanak tanıyan yapı taşlarını oluşturarak ve tüm bireylerin tam potansiyellerine ulaşmalarına imkânsağlayan koşulları yaratarak bir toplumun üyelerinin temel insani ihtiyaçlarını karşılama kapasitesi" olarak tanımlanmıştır (Social Progress Executive Summary, 2021: 3).

Gelişmenin tanımı, içinde bulunulan dönemlerin özelliklerine göre değişmiştir. Rönesans döneminde gelişme bilimsel ilerlemeyle ilişkilendirilirken, Büyük Buhran ve İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bir ulusun üretken kapasitesi olarak görülmüştür. İnsani gelişmenin tek bir perspektiften değerlendirilemeyeceğine ilişkin tartışmalar Aristo'ya dayandırılmaktadır. Aristo, mutluluk için gerekli olan manevi yaşam ile temel ihtiyaçların karşılanması için gerekli olan maddeci yaşam arasında ayırım yapmış ve refahı maddi ve manevi boyutların bir bütünü olarak düşünmüştür. (Giovannini ve ark., 2011).

Sosyal gelişme kavramı zaman içerisinde farklı vurgularla kullanılsa da kavram genel kabul gören anlamıyla sosyal veya toplumsal olarak değer verilen bir yönde değişime işaret etmektedir (Noll, 2013). Sosyal gelişme kavramının son yıllarda yeniden ilgi görmeye başlamasının en önemli nedeni olarak refah ölçümünün gayri safi yurtiçi hasılanın ötesinde bir ifadesi olduğu ve insanların yaşam koşullarının iyileştirilmesinin ekonomik terimlerle sınırlı olmayan yollarla ölçülüp tanımlanabileceğini ifade eden alternatif yaklaşımların gelişmesiyle ilişkili olduğu öne sürülmektedir (Noll, 2013). Bir ülkenin milli gelirini ölçmek için ilk bütünsel kavram olarak ortaya çıkan GSYİH, ekonomik gelirin en yaygın kullanılan ölçüsü olmuş ve yaşam standardını tanımlamak için sıklıkla kullanılmıştır (Porter, 2014). Gelirin bir popülasyon içerisinde ne kadar adil dağıtıldığını ölçen bir özet istatistik olarak Gini katsayısı hesaplamaları (Farris, 2010) da ülkelerin gelir dağılımında eşitlik/eşitsizliklerin karşılaştırılması için kullanılabilmektedir.

Milli gelirin sosyal gelişmeyi ölçmek için tek başına yeterli bir gösterge olmadığı genel olarak kabul görmüş bir yaklaşımdır. Kapoor ve Debroy (2019), bu durumu, GSYİH ile bir ülkedeki araç sayısı pozitif bir gösterge olarak alınırken bu araçların ürettikleri emisyonun hesaba katılmaması, şekerli içeceklerin satış değeri ele alınırken neden olduğu sağlık sorunlarının dikkate alınmaması, yeni şehirler inşa etmenin neden olduğu hayati orman alanlarının yok oluşunun bedelinin hesaba katılmaması olarak örneklendirmişlerdir. Bu noktada, Birleşmiş Milletler İnsani Gelişmişlik Endeksi, gelişmeyi daha geniş bir perspektiften ele almasıyla önemli bir adımı oluşturmuştur (Porter, 2014). Birleşmiş Milletler 1990 yılından bu yana insani gelişmeyi; uzun ve sağlıklı yaşam, bilgi ve insana yakışır yaşam standardı olmak üzere üç boyutla ölçen birleşik bir endeks sunmaktadır (UNDP, 2021). Son yıllarda büyük ilgi gören ve sosyal gelişmeyi kapsamlı bir şekilde ölçen bir diğer ölçek Sosyal Gelişme Endeksi'dir (Social Progress Index). Sosyal Gelişme Endeksi, sosyal gelişmeyi üç kapsamlı boyutta tanımlar. Bu boyutlar, 'temel insani ihtiyaçlar, refah altyapısı (kurumlar ve koşullar) ve fırsatlar' olarak adlandırılmıştır. Boyutlar kısaca; bir ülkenin vatandaşlarını temel insani ihtiyaçlarını karşılayacak kapasiteye sahip olup olmaması, vatandaşlarının ve topluluklarının yaşam kalitelerini iyileştirmelerine izin verecek kurumlara ve koşullara sahip olup olmaması ve her yurttaşın kendi potansiyelinin tamamına erişme fırsatına sahip olduğu bir ortam sunup sunmamasını ifade eder.

2.1.1. Sosyal Gelişme Endeksi

Kâramacı gütmeyen global bir kuruluş olan Social Progress Imperative, 2014 yılından bu yana dünya genelinde sosyal performansın ekonomik boyutlarını içermeyen, kapsamlı ve sistematik bir veri olan Sosyal Gelişme Endeksinin sunmaktadır. Sosyal Gelişme Endeksi, çeşitli ekonomik gelişmişlik düzeyindeki ülke performanslarını sosyal ve çevresel birçok boyutla ölçmektedir (Social Progress, 2021).

2021 yılında sosyal gelişme endeksi çerçevesi, göstergeleri ve boyutlarıyla Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Sosyal Gelişme Endeksi Göstergeleri

TEMEL İNSANİ İHTİYAÇLAR	REFAH ALTYAPISI	FIRSATLAR
<i>Beslenme ve Temel Tıbbi Bakım</i> Yetersiz Beslenme Oranı Anne Ölüm Oranı Çocuk Ölüm Oranı Çocuk Bodurluğu Oranı Bulaşıcı Hastalıklara Bağlı Ölüm Oranı	<i>Temel Bilgiye Erişim</i> Hiç Okula Gitmeyen Kadın Oranı İlkokula Kayıt Oranı Ortaöğrenime Erişim Oranı Ortaöğretimde Cinsiyet Eşitliği Kaliteli Eğitime Erişim	<i>Kişisel Haklar</i> Siyasal Haklar İfade Özgürlüğü Din Özgürlüğü Adalet Erişim Kadınların Mülkiyet Hakları
<i>Su ve Temizlik</i> Güvenli Olmayan Su, Sanitasyon ve Hijyene Bağlı Ölüm Oranı Temiz Su Kaynaklarına Erişim Oranı Temizlik Altyapısı	<i>Bilgi ve İletişim Teknolojilerine Erişim</i> Cep Telefonu Abonelik Oranı İnternet Kullanıcılarının Oranı Çevrimiçi Yönetişime Erişim Medya Sansürü	<i>Kişisel Seçim ve Özgürlükler</i> Güvencesiz İstihdam Erken Evlilik Doğum Kontrolü için tatmin Edici Talep Yolsuzluk Algısı Eğitimde ve İstihdamda Olmayan Gençler
<i>Barınma</i> Elektriğe Erişim Oranı Hava Kirliliği Nedeniyle Ev Halkının Ölüm Oranı Yemek Pişirmek için Temiz Yakıt ve Teknoloji Kullanım Oranı Konut Edinilebilirliğinden Memnuniyetsizlik	<i>Sağlık ve İyiilik</i> 60 Yaşında Yaşam Beklentisi Bulaşıcı Olmayan Hastalıklara Bağlı Prematüre Ölüm Oranı Temel Hizmetlere Erişim Kaliteli Sağlık Hizmetlerine Erişim	<i>Sosyal İçerme</i> Gay ve Lezbiyenlerin Kabulü Azınlıklara Karşı Ayrımcılık ve Şiddet Cinsiyete Göre Siyasi Güç Eşitliği Sosyoekonomik Konuma Göre Siyasi Güç Eşitliği Sosyal Gruba Göre Siyasi Güç Eşitliği
<i>Kişisel Güvenlik</i> Kişilerarası Şiddet Nedeniyle Ölüm Oranı Algılanan Suç Siyasi Cinayet ve İşkenceler Ulaşım İlgili Ölüm Oranı	<i>Çevre Kalitesi</i> Hava Kirliliğine Bağlı Ölüm Oranı Partikül Madde Kirliliği Türlerin Korunması Kurşuna Maruz Kalma Nedeniyle Ölüm Oranı	<i>İleri Düzey Eğitime Erişim</i> Yükseköğrenim için Ayrılan Zaman (yıl) İleri Düzey Eğitim Alan Kadın Oranı Kalite Ağırlıklı Üniversiteler Alıntılanabilir Belge Oranı Akademik Özgürlük

2021 yılı Gelişme Endeksi Çerçevesi Dikkate Alınarak Oluşturulmuştur (Social Progress Executive Summary, 2021: 3).

2.2. Hofstede'nin Kültürel Değerler Modeli

Kültürel değerler, Kirkman tarafından “bir toplumun ahlak, hukuk, gelenek ve uygulamalarına bağlı olarak neyin doğru neyin yanlış olduğunu gösteren ve toplumun genel tercihlerini yansıtan bilinçli ve bilinçaltı inançlar” olarak tanımlanmıştır (Kirkman, 2009: 744). Hofstede'nin (1980) kültürel değerler boyutlarından oluşan modeli, toplumlarda farklı kültürel değerleri anlamada önemli bir etki yaratmış ve yönetim, örgütsel davranış, tüketici davranışı ve pazarlama gibi pek çok alanda birçok araştırmada kullanılmıştır (Taras ve ark., 2012).

Hofstede'nin 1967-1973 yıllarında, altmış altı ülkede faaliyet gösteren IBM firmasının çalışanlarıyla yürüttüğü araştırması, dünyadaki kültürel farklılıkları vurgulamak için büyük bir bilimsel girişim olarak değerlendirilmiş ve farklı toplumların kültürleri ve özellikleri hakkında bütünsel bir veri oluşturması bakımından çığır açıcı olarak nitelendirilmiştir (Roy, 2020). Hofstede'nin modeli güncelliğini koruyan ve en çok araştırılan ve kullanılan kültürel çerçevelerden biridir (Taras ve ark., 2012). Hofstede, orijinal dört boyutu güç mesafesi, belirsizlikten kaçınma, bireycilik-toplulukçuluk ve maskülenlik-feminenlik olarak adlandırmıştır. Hofstede daha sonra araştırmalarını genişletmiş, modelini zenginleştirmiş ve altı boyutla önermiştir. Hofstede'nin altı boyutlu kültürel değerler modeli aşağıda kısaca açıklanmıştır.

2.2.1. Güç Mesafesi

Hofstede ve arkadaşları (2010: 61), güç mesafesini “bir kurum, örgüt ya da toplumun daha az güce sahip üyelerinin gücün eşit olmayan bir şekilde dağıtılmasını kabul etme düzeyi” olarak tanımlamıştır. Güç mesafesi, temelde ilişkisel eşitsizliğin bir göstergesidir. Güç mesafesi yüksek toplumlarda çocukların ebeveynlerine itaat etmesi beklenir ve çocukların bağımsız davranışları teşvik edilmez. Bunun yanı sıra ebeveynleri yaşlandığında çocuklarının maddi ve manevi olarak destek olması gerektiği yaygın bir kabuldür. Güç mesafesinin düşük olduğu kültürlerde ise çocuk yetiştirme stili genellikle çocukların yapabildikleri ölçüde kendi sorumluluklarını kendi kontrollerine almalarını sağlamayı amaçlarlar. Çocuklara diğer aile üleriyle eşit muamele edilir, çocuğun birçok davranışı tecrübe etmesi teşvik edilir. Güç mesafesi yüksek toplumlarda işyerlerinde hiyerarşi fazladır, yöneticilik pozisyonu çoktur ve merkezileşme eğilimi vardır. Çalışanlar kendilerine ne yapmalarının söylenmesini bekleyerek talimatları yerine getirirler (Hofstede ve Hofstede, 2005).

Güç mesafesinin düşük olduğu toplumlarda ise işyerlerinde daha az hiyerarşi, daha az yönetici pozisyonu ve daha az merkezileşme eğilimi vardır. Çalışanların talimat üzerine çalışması yerine danışılarak, istişareyle daha katılımlı bir şekilde çalışmaları beklenir. Devlet yönetimi açısından incelendiğinde, güç mesafesinin yüksek olduğu toplumlarda; gücü elinde bulunduran üstündür. Beceri, zenginlik, güç ve statü birlikte bulunmalıdır. Güçlülerin ayrıcalıkları olmalıdır, güç ve statü sembolleri doğal karşılanır. Toplumda gelir eşitsizlikleri fazladır ve gücü elinde tutanların adının karıştığı skandalların genellikle üzeri örtülür. Güç mesafesinin düşük olduğu toplumlarda ise güç kullanımı meşru olmalıdır. Beceri, zenginlik, güç ve statü birlikte bulunmayabilir, herkes eşit haklara sahiptir, toplumda gelir eşitsizlikleri fazla değildir ve skandala karışanların siyasi kariyeri genellikle sona erer (Hofstede ve ark., 2010).

Hofstede Insights (2021) kültürel değerlere ilişkin ülke karşılaştırmaları sonuçlarına göre, yüz on sekiz ülke verisiyle güç mesafesinin en düşük olduğu on ülke en düşükten başlayarak; Avusturya, İsrail, Danimarka, Yeni Zelanda, İrlanda, İzlanda, Norveç, İsveç, Finlandiya ve İsveçre iken güç mesafesinin en yüksek olduğu on ülke en yüksekte başlayarak; Malezya, Slovakya, Belarus, Guatemala, Irak, Panama, Suudi Arabistan, Butan, Filipinler ve Katar olmuştur (Hofstede Insights, 2021).

2.2.2. Belirsizlikten Kaçınma

Hofstede ve Hofstede (2005: 167), belirsizlikten kaçınmayı “bir toplumda belirsizliğin tehdit edici olarak hissedilme düzeyi” olarak tanımlamıştır. Kısacası bu boyut, bir toplumun belirsizliğe tahammül etme düzeyi ya da belirsizliği tolere edebilme düzeyi olarak da tanımlanabilir. Belirsizlik karşısında bireylerin stres, gerginlik ve huzursuzluk hissetme düzeyleri farklıdır. Belirsizlikten kaçınma düzeyi yüksek toplumlarda, yazılı ve sözlü bazı kurallarla belirsizliğin azaltılması amaçlanır.

Belirsizlikten kaçınmanın yüksek olduğu toplumlarda belirsizlik kaçınılması gereken bir tehdit olarak algılanır, genel stres ve kaygı düzeyi daha yüksektir, farklı olan tehlikeli olarak algılanır, çocuklar daha sıkı kurallar, normlar ve bunlara bağlı tabularla yetiştirilir. Belirsizlikten kaçınma düzeyi düşük olan

toplumlarda ise belirsizlik hayatın normal bir parçası olarak kabul edilir, kaygı ve stres daha düşük seviyelerdedir, farklı olan merak uyandırır. Çocuklar, daha hoşgörülü ve yumuşak bir ortamda daha az tabuyla yetişir.

Hofstede ve Hofstede (2005), belirsizlikten kaçınma düzeyi yüksek olan toplumlarda daha fazla ve daha ayrıntılı kanun ve kuralların olduğu, insanların sağlık ve para konusunda daha fazla endişeleri olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca, vatandaşların siyasiler, memurlar ve hukuk sistemi hakkında olumsuz tutumlara sahip olması, gönüllü hareketlere ve organizasyonlara katılımın zayıf olması belirsizlikten kaçınma düzeyi yüksek olan toplumlarda toplumsal yaşama ilişkin bazı önemli göstergelerdir. Belirsizlikten kaçınma düzeyi düşük olan toplumlarda, insanların para ve sağlık konusunda daha az kaygıları vardır, vatandaşlar siyasilere, memurlara ve hukuk sistemine güvenirlir ve gönüllü hareketlere ve organizasyonlara katılım yüksektir (Hofstede ve Hofstede, 2005). Öte yandan, GLOBE araştırması sonuçları belirsizlikten kaçınma uygulamasının ekonomik değişkenlerle, sosyal sağlık ve genel memnuniyet gibi sosyal faktörlerle ve temel bilimsel başarı ile güçlü pozitif ilişkiler gösterdiğine işaret etmektedir (DeLuque ve Javidan, 2004).

Hofstede Insights (2021) kültürel değerlere ilişkin ülke karşılaştırmaları sonuçlarına göre, belirsizlikten kaçınmanın en düşük olduğu on ülke, karşılaştırmalı skora göre en düşükten başlayarak Singapur, Jamaika, Danimarka, Butan, Hong Kong, İsveç, Çin, Vietnam, İrlanda ve İngiltere olurken belirsizlikten kaçınmanın en yüksek olduğu on ülke en yüksekten en düşüğe doğru; Yunanistan, Portekiz, Uruguay, Guatemala, Malta, Rusya, Moldova, Ukrayna, Belarus ve Belçika olmuştur (Hofstede Insights, 2021).

2.2.3. Bireycilik-Toplulukçuluk

Hofstede toplulukçuluğu, bireylerin gruplara entegre olma düzeyi olarak tanımlamıştır. Toplulukçu kültürlerde çocuklar bir grubun üyesi olarak büyür ve daha sonra kendi iç gruplarıyla dış gruplarını ayırt etmeyi öğrenirler. Büyüdükçe gruplarına bağlı ve sadık kalırlar. Bireyci toplumlarda ise çocuklar toplulukçu kültürlerin aksine ‘biz’ değil ‘ben’ vurgusuyla büyürler ve toplumda böyle sosyalleşirler.

Toplulukçu kültürlerde dolaylı iletişim yaygındır, ilişkiler görevlerden daha üstündür, işe alma ve terfi kararlarında bağlı olunan gruplar önemli bir rol oynar. Toplulukçu kültürlerde, devletin ekonomik sistemdeki rolü ön plandadır, kişi başına GSYİH düşük olma eğilimindedir, dışardan getirilen ekonomik teoriler topluluk çıkarlarıyla baş etmekte yetersiz kalır, hukuk ve haklar gruplara göre değişiklik gösterebilir ve insan hakları düşük düzeydedir. Bireyci toplumlarda ise doğrudan iletişim ön plandadır, görev ilişkilerden önce gelir, kişi başına GSYİH yüksek olma eğilimindedir, ulusal ekonomik teoriler, bireysel kişisel çıkarları en üst düzeye çıkarmaya dayalıdır, hukuk ve haklar herkes için aynıdır ve insan hakları daha yüksek düzeydedir (Hofstede ve ark., 2010).

Bireyciliğin en düşük olduğu on ülke, karşılaştırmalı skora göre en düşükten başlayarak Guatemala, Ekvador, Bolivya, Panama, Paraguay, Venezuela, Kolombiya, Fiji, Endonezya ve Pakistan olurken bireyciliğin en yüksek olduğu on ülke en yüksekten başlayarak ABD, Avustralya, İngiltere, Hollanda, Macaristan, Kanada, Yeni Zelanda, İtalya, Belçika ve Danimarka olmuştur (Hofstede Insights, 2021).

2.2.4. Maskülenlik-Feminenlik

Bu boyut toplumsal rollerin cinsiyetler arasındaki dağılımına işaret eder. Temelde maskülenlik, ‘iddialılık, atılganlık ve rekabetçiliği’ temsil ederken feminenlik, ‘mütevazılığı ve sevecenliği’ temsil eder (Hofstede ve Hofstede, 2005).

Maskülen toplumlarda zorluklarla baş etme, kazanç, ilerleme önemlidir. Erkeklerin sert, iddialı ve hırslı olması, kadınların daha yumuşak olması ve ilişkilerle ilgilenmesi beklenir. Feminen toplumlarda ise ilişkiler ve yaşam kalitesi önemlidir. Hem erkekler hem kadınlar daha yumuşak ve ılımlı olmalı ve ilişkilerle ilgilenmelidir. Maskülen toplumlarda çatışmalar en güçlü olanın kazanmasıyla sonuçlanır, erkekler için kariyer zorunlu, kadınlar için tercihe bağlıdır ve profesyonel işlerdeki kadın oranı düşüktür. Kadınların seçimlerde seçilme ihtimali düşüktür, performans toplumu idealdir ve güçlüler desteklenir. Feminen toplumlarda ise çatışmalar anlaşma ve müzakere yoluyla çözülür, kariyer hem kadınlar hem de erkekler için tercihe bağlıdır ve profesyonel işlerde kadın oranı yüksektir. Birçok kadın siyasi seçimlerde seçilir, refah toplumu idealdir ve ihtiyacı olanlara yardım edilir (Hofstede ve Hofstede, 2005).

Maskülenliğin en düşük olduğu on ülke, karşılaştırmalı skora göre en düşükten başlayarak İsveç, Norveç, Letonya, İzlanda, Sri Lanka, Hollanda, Cape Verde, Danimarka, Litvanya ve Slovenya olmuştur. Maskülenlik karşılaştırmasında en yüksekten başlayarak ilk onda Slovakya, Japonya, Macaristan, Arnavutluk, Avusturya, Venezuela, Irak, İsviçre ve Meksika yer almıştır (Hofstede Insights, 2021).

2.2.5. Uzun Dönem Yönelimi

Uzun dönem yönelimi; sebat, tutumluluk, geçmiş, şimdi ve gelecek yönelimi ve geleneklere saygı ve sosyal yükümlülükleri yerine getirme gibi değerlere işaret eder. Uzun dönem yönelimi yüksek olan toplumlarda tutumluluk, azim gibi gelecekteki ödüllere yönelik pragmatik erdemler ve değişen koşullara uyum sağlamaya daha fazla değer verilir. Kısa dönem yönelimi yüksek olan toplumlarda ise geleneğe saygı, ulusal gurur, itibarın korunması sosyal yükümlülükler, iyiliklerin karşılıklılığı gibi toplumsal erdemlere daha çok değer verilir (Hofstede ve ark., 2010).

Uzun dönem yöneliminde temel çalışma değerleri öğrenme, dürüstlük, adapte olabilme, hesap verebilme ve öz-disiplindir. Sağduyuya öncelik verilir. Ömür boyu sürecek ilişki ağlarına yatırım yapılır, büyük sosyal ve ekonomik farklılıklar istenmez. Kısa dönem yönelimi ana çalışma değerleri; özgürlük, haklar, başarı ve kendini düşünmedir. Rasyonelliğe öncelik verilir. Kişisel bağlılık ve sadakat işin ihtiyaçlarına göre çeşitlilik gösterir. Bireysel üstünlük ve liyakat önemlidir ve ödüllendirmeler yeteneğe göre yapılır (Hofstede ve ark., 2010).

Uzun dönem yönelimine ilişkin yüz ülke verisine göre, uzun dönem yöneliminin en düşük olduğu on ülke en düşükten başlayarak; Porto Riko, Gana, Mısır, Mozambik, Cape Verde, Dominik Cumhuriyeti, Kolombiya, Nijerya, Trinidad ve Tobago ve Lübnan iken uzun dönem yöneliminin en yüksek olduğu on ülke en yüksekten başlayarak; Güney Kore, Tayvan, Japonya, Çin, Ukrayna, Kazakistan, Almanya, Belçika, Estonya ve Litvanya olmuştur (Hofstede Insights, 2021).

2.2.6. Hoşgörü ve Kısıtlılık

Hoşgörü, hayattan zevk alma ve eğlenmeyle ilgili temel ve doğal insani dürtülerin nispeten özgürce tatmin edilmesine izin veren bir yönelime işaret ederken kısıtlama, ihtiyaçların tatminini katı sosyal normlar aracılığıyla düzenleyen ve bastıran bir yönelime işaret eder. Bu boyut, dünya değerler araştırmasındaki mutluluk, hayat kontrolü ve boş zamanın önemi ile ilişkilendirilmiştir (Hofstede ve ark., 2010).

Hoşgörülü toplumlarda, çok mutlu insanların yüzdesi kısıtlı toplumlardakilere göre daha yüksektir. Bireysel hayat kontrolü algısı yüksektir ve boş zamana önem verilir. Daha az ahlaki disiplin, daha yüksek oranda iyimserlik hakimdir ve sağlıklı hisseden insanların oranı daha yüksektir. Toplumda aile hayatı daha tatminkardır, ev işleri eşler arasında paylaşılır, cinsiyet rolleri keskin değildir ve ifade özgürlüğüne önem verilir. Kısıtlayıcı toplumlarda, ev işlerinin eşit olarak dağıtılmaması sorun oluşturmaz, cinsiyet rolleri ayrımı daha keskindir ve ifade özgürlüğü birincil kaygı değildir (Hofstede ve ark., 2010).

Hoşgörü-kısıtlılık boyutuna ilişkin 96 ülke verisine göre, hoşgörü yöneliminin en düşük olduğu ülkeler; Mısır, Letonya, Ukrayna, Arnavutluk, Belarus, Bulgaristan, Estonya, Litvanya, Irak ve Hong Kong olmuştur. Hoşgörü boyutu karşılaştırmasında üst sıralarda yer alan ülkeler; Venezuela, Meksika, Porto Riko, El Salvador, Nijerya, Cape Verde, Kolombiya, Angola, Mozambik ile Trinidad ve Tobago olmuştur (Hofstede Insights, 2021).

Hofstede, kapsamlı bir araştırmayla altı boyuttan oluşan bir kültür modeli oluşturmuş, kültürel değerleri ulusal düzeyde kavramsallaştırmış ve ülke düzeyinde analiz edilmesini hedeflemiştir (Kirkman ve ark., 2006).

2.3. Kültürel Değerler ve Sosyal Gelişme İlişkisi

Hofstede'nin kültürel değerler modeli, kültürün nicel bir ölçümünü sağlamanın yanı sıra kullanım kolaylığı ve karşılaştırma yapmaya izin vermesi nedeniyle iş dünyasında ve akademisyenler arasında oldukça yaygın kullanılmaktadır. Kirkman ve arkadaşları (2006), Hofstede'nin kültürel değerler boyutlarının bağımsız değişken ve düzenleyici değişken olarak yer aldığı yüz seksen araştırmayı incelemiş ve Hofstede'nin kültürel değer boyutlarının bireysel, grup ve ülke düzeyinde değişim yönetimi, çatışma yönetimi, insan kaynakları yönetimi, liderlik, sosyal ilişkiler, yabancı yatırımlar,

şirket birleşmeleri, girişimcilik, araştırma, yenilikçilik, karar verme, motivasyon ve adalet gibi pek çok konuyla ilişkilendirildiğini ifade etmiştir.

Hofstede (2001: 9), kültürü, “bir gruba mensup insanları diğerlerinden ayıran ortak zihinsel programlamalar” olarak tanımlamıştır. Bu ayırım, ulusal kültürler arasında farklı düşünme, hissetme ve davranma biçimlerini oluşturur ve farklı kültürel değer yönelimleri oluşturur. Bazı kültürel değer yönelimleri sosyal gelişmeyi anlamlı düzeyde etkilerken bazıları etkilemeyebilir. Bazı kültürel özellikler sosyal gelişme için daha elverişli bir zemin hazırlayabilir ve sosyal gelişmeyi olumlu yönde etkilerken bazıları olumsuz yönde etkileyebilir. Bazı kültürel değerler sosyal gelişmeyi daha yüksek düzeyde etkilerken bazıları daha düşük düzeyde etkileyebilir.

Taras ve arkadaşlarının (2016), beş yüz elli sekiz araştırmayı inceledikleri araştırmalarının sonuçları, kültürel değerlerin sivil özgürlük, siyasi özgürlük, ekonomik özgürlük, kişi başına GSYİ, küreselleşme, uzun dönem işsizlik, yolsuzluk algısı ve suç oranlarıyla anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu göstermiştir. Kristjánsdóttir ve arkadaşları (2017), yirmi bir ülke verisiyle yürüttükleri analiz sonucunda Hofstede’nin kültürel değerlerinin bir ülkenin uluslararası ticaretini anlamlı düzeyde etkilediğini bulmuştur.

Sharma (2003), kültürel değerlerin sosyal gelişme üzerinde etkili olacağını ileri sürmüş ve Hofstede’nin ulusal kültürel değerlerinin dört boyutu ile eğitim, sağlık durumu, kadınların statüsü, savunma çabası, ekonomi, demografi, coğrafya, sosyal kaos, kültürel çeşitlilik ve refah çabası olarak isimlendirilen on faktörden oluşan bir sosyal gelişme endeksinin kullanarak, elli ülke verisiyle iki değişken arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonuçları, güç mesafesi ve bireycilik boyutlarının sosyal gelişme üzerinde anlamlı düzeyde etkisi olduğunu göstermiştir. Güç mesafesinin sosyal gelişme üzerindeki etkisi negatif, bireyciliğin pozitif yönlü bulunmuştur. Taras ve arkadaşları (2012), 1970’lerden başlayarak 2000’li yıllara uzanan dört yüz elli bir ampirik çalışmayı, kırk dokuz ülke verisiyle meta analizi yoluyla inceledikleri araştırma sonucunda, güç mesafesinin insani gelişme endeksiyle negatif, gelir eşitsizliğiyle pozitif, siyasi özgürlük ile negatif ve yolsuzluk algısıyla pozitif anlamlı ilişkiler gösterdiğini bulmuştur. Bireycilik, insani gelişme endeksi ve kişi başına GSYİH ile pozitif ilişkili bulunmuştur.

GLOBE araştırması sonucunda belirsizlikten kaçınma uygulaması yüksek olan kültürlerde yaşam beklentisi, insani gelişme endeksi ve temel bilimlerde başarı arasında anlamlı düzeyde pozitif yönlü ilişkiler bulunmuştur. Bu araştırma sonucunda ayrıca belirsizlikten kaçınma uygulaması yüksek olan kültürlerde ekonomik göstergeler ve devletin ekonomik refah için desteği de yüksek bulunmuştur. Buna karşın belirsizlikten kaçınma ile demokrasi karşıtlığı, toplumsal sessizlik ve pasiflik anlamlı düzeyde negatif ilişkili bulunmuştur (DeLuque ve Javidan, 2004).

Maskülenlik endeksi incelendiğinde, maskülenliğin meclisteki kadın oranı ile negatif, terfiye verilen önemle pozitif, iyi ücrete verilen önem ile pozitif ve kişi başına patent başvurusu ile pozitif ilişkili olduğu bulunmuştur. GLOBE araştırmasında maskülenlik boyutunu temsil eden boyutlardan biri olan iddialılık ile ekonomik ve sosyal göstergeler arasında anlamlı ilişkiler bulunmamıştır (DenHartog, 2004). Benzer şekilde, GLOBE araştırmasında, maskülenliği temsil eden boyutlardan bir diğeri olan cinsiyet eşitliği boyutu uygulamasının da ekonomik ve sosyal göstergelerin birçoğu ile anlamlı düzeyde ilişki göstermediği ancak insani gelişme endeksiyle pozitif yönde anlamlı düzeyde ilişki gösterdiği görülmüştür (Emrich ve ark., 2004).

Lee ve arkadaşları (2017), yirmi altı ülke verileriyle kültürel değerlerin entelektüel sermaye üzerindeki etkisini araştırmış ve kültürel değerler ile entelektüel sermaye boyutları arasında anlamlı ilişkiler bulmuşlardır. Araştırmacılar, entelektüel sermayeyi insan sermayesi, süreç sermayesi, piyasa sermayesi, yenilik sermayesi ve finansal sermaye endekslerinden oluşan beş faktör altında incelemişlerdir. Araştırma sonuçları, insan sermayesinin güç mesafesi ile negatif, bireycilik ile pozitif ilişkili olduğunu, piyasa sermayesinin güç mesafesi ve belirsizlikten kaçınma ile negatif ilişkili olduğunu, süreç sermayesinin güç mesafesi ve belirsizlikten kaçınma ile negatif, bireycilik ile pozitif ilişkili olduğunu ve yenilik kapasitesinin güç mesafesi ile negatif, bireycilik ile pozitif ilişkili olduğunu, finansal sermaye ile güç mesafesi arasında negatif yönde bireycilik ile ise pozitif yönde ilişki olduğunu göstermiştir. Lee ve arkadaşları (2017), uzun dönem yönelimi ve entelektüel sermaye boyutları arasında anlamlı düzeyde ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Buna karşın GLOBE araştırmasında, gelecek yönelimi uygulaması, ekonomik refah, dünya rekabet endeksi, toplumsal sağlık, yaşam beklentisi ve genel memnuniyet gibi

sosyal ve ekonomik göstergelerin birçoğu ile anlamlı düzeyde pozitif yönlü ilişki göstermiştir (Ashkanasy ve ark., 2004)

Hofstede ve arkadaşları (2010), hoşgörü boyutu yüksek olan toplumların daha iyimser, daha pozitif tutumlara sahip ve daha yüksek düzeyde mutlu insanlardan oluştuğunu ifade etmiştir. Hoşgörü boyutu yüksek olan toplumlarda, cinsiyet rollerinin daha esnek tanımlandığı ve ifade özgürlüğüne önem verildiği belirtilmiştir. Bu araştırmalardan yola çıkılarak, temel insani ihtiyaçlar, refah altyapısı ve fırsatlar faktörlerinden oluşan sosyal gelişme endeksi ile Hofstede'nin kültür boyutları arasındaki ilişkiler incelenmiş ve kültürel değerlerin sosyal gelişme üzerindeki etkisi test edilmiştir. Araştırmanın hipotezleri şöyledir;

- H₁: Güç mesafesi sosyal gelişmeyi olumsuz yönde etkiler
- H₂: Belirsizlikten kaçınma sosyal gelişmeyi olumlu yönde etkiler
- H₃: Bireycilik sosyal gelişmeyi olumlu yönde etkiler
- H₄: Maskülenlik sosyal gelişmeyi olumsuz yönde etkiler
- H₅: Uzun dönem yönelimi sosyal gelişmeyi olumlu yönde etkiler
- H₆: Hoşgörü sosyal gelişmeyi olumlu yönde etkiler

3. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada, Hofstede'nin geliştirdiği altı boyuttan oluşan kültürel değer skorları kullanılmıştır. Hofstede'nin orijinal çalışmasının farklı araştırmacılar tarafından farklı uluslararası topluluklarla yürütülen IBM çalışmasının uzantılarıyla oluşturulmuş Hofstede Insights'da yer alan karşılaştırmalı ülke skorları kullanılmıştır (Hofstede Insights, 2021). Hofstede'nin kültürel değerler modelinde yer alan altı boyut için toplam doksan dört ülke verisine ulaşılmıştır. Sosyal Gelişme Endeksinde yer alan ülke değerleriyle eşleştirilebilen doksan bir ülke verisi olması sebebiyle araştırma, doksan bir ülke verisiyle gerçekleştirilmiştir. Hofstede'nin araştırmasında kültürel boyutlara ilişkin skorlar 0 ile 100 arasında değer almaktadır. Araştırmaya dahil olan ülkelerin listesi Ek Tablo 1'de sunulmuştur.

Sosyal Gelişme için kar amacı gütmeyen global bir kuruluş olan Social Progress Imperative 2021 yılı endeksi kullanılmıştır. Endeks, yüz altmış sekiz ülke verisini elli dört farklı gösterge etrafında yapılandırılan on iki bileşenden oluşan üç temel faktörle ve bir toplam endeks skoruyla ölçmektedir. Gerek toplam endeks skoru gerekse alt boyutlara ilişkin skorlar 0 ile 100 arasında değer almaktadır. Oldukça fazla sayıda ülke için kapsamlı veri sunması nedeniyle Sosyal Gelişme Endeksi verileri tercih edilmiştir. Sosyal Gelişme Endeksi 2014 yılından bu yana yayınlanmaktadır (Social Progress, 2021).

Hofstede'nin 'güç mesafesi, belirsizlikten kaçınma, bireycilik, maskülenlik, uzun dönem yönelimi ve hoşgörü' boyutlarına ilişkin ülke verileri sosyal gelişme toplam skoru ve sosyal gelişme endeksinin 'temel insani ihtiyaçlar, refah altyapısı ve fırsatlar' boyutlarıyla eşleştirilerek doksan bir ülkeye ilişkin veriler elde edilmiş, normal dağılım varsayımı test edilmiş, değişkenler arasındaki ilişkilerin test edilmesi için kişi başına GSYİH değeri kontrol değişkeni olarak araştırmaya dahil edilerek kısmi korelasyon analizi yapılmış ve bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenler üzerindeki etkisi regresyon analizi ile test edilmiştir.

Bağımlı ve bağımsız değişkenlerin yanı sıra bu araştırmaya bir de kontrol değişkeni eklenmiştir. Sosyal gelişme, bir ülkenin geliri ile yakından ilişkilidir. Özellikle, eğitim, sağlık, bilgi ve teknoloji altyapısı bir ülkenin ekonomik gelişmişliğiyle ilişkilidir. Bu nedenle kişi başına GSYİH kontrol değişkeni olarak araştırmaya dahil edilmiştir. Ülkelerin kişi başına GSYİH verileri Dünya Bankası veri tabanından elde edilmiştir.

3.1. Bulgular

Araştırmada yer alan bütün boyutların çarpıklık ve basıklık değerleri kontrol edilmiş ve bütün verilerin -1.5, +1.5 aralığında dağıldığı görülmüştür. Tabachnick ve Fidell (2013), çarpıklık ve basıklık değerinin -1.5 ile +1.5 arasında olması durumunda verinin normal dağıldığının kabul edilebilir olduğu belirtmiştir. Böylece, araştırma verilerinin normal dağılım varsayımı test edilmiştir.

Normal dağılımın test edilmesinin ardından araştırmada yer alan değişkenler arasındaki ilişkiler kişi başına GSYİH değişkeni kontrol altına alınarak kısmi korelasyon analiziyle test edilmiştir. Kısmi korelasyon analizi sonucunda elde edilen değerler, ortalamalar ve standart sapmalar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Ortalamalar, Standart Sapmalar ve Kısmi Korelasyon Analizi Sonuçları (N=91).

Değişkenler	M	S.S	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. GM	64.97	20.85									
2. BİREY.	40.25	22.19	-.46**								
3. MAS.	46.66	19.28	.15	.15							
4. BK	68.23	21.13	.18	-.01	.05						
5. UDY	45.40	24.05	.26*	-.01	.02	.25*					
6. HOŞG.	45.34	21.67	-.25*	-.04	-.06	-.23*	-.59**				
7. SG	75.47	12.09	-.21	.33*	.00	.39**	.34*	-.17			
8. Tİİ	84.41	11.16	-.01	.19	.07	.41**	.38**	-.37**	.86**		
9. RA	75.78	12.89	-.17	.16	.02	.38**	.35*	-.11	.96**	.77**	
10. FIR.	66.22	14.30	-.37**	.44**	-.08	.27*	.18	.00	.88**	.56**	.81**

*p<.05, **p<.01

GM: Güç Mesafesi, BİREY.: Bireycilik, MAS: Maskülenlik, BK: Belirsizlikten Kaçınma, UDY: Uzun Dönem Yönelimi,

HOŞG.: Hoşgörü, SG: Sosyal Gelişme, Tİİ: Temel İnsani İhtiyaçlar, RA: Refah Altyapısı, FIR.: Fırsatlar.

Korelasyon analizi sonucunda, güç mesafesinin sosyal gelişme ve sosyal gelişmenin alt boyutlarının tamamı ile negatif ilişkiler gösterdiği ancak yalnızca fırsatlar boyutuyla ilişkisinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Bireycilik boyutunun ise sosyal gelişme skoru ve fırsatlar alt boyutuyla anlamlı pozitif yönlü ilişkiler gösterdiği görülmektedir. Tabloda bağımlı değişkenler ile bağımsız değişkenler arasındaki en yüksek ilişki bireycilik ile fırsatlar boyutu arasında görülmüştür ($r = .44$, $p < .01$). Benzer şekilde, belirsizlikten kaçınma ve temel insani ihtiyaçlar boyutunun tabloda yüksek ilişki gösteren ($r = .41$, $p < .01$) değişkenler olduğu görülmektedir.

Uzun dönem yöneliminin de sosyal gelişme ve temel insani ihtiyaçlar ve refah altyapısı boyutları ile anlamlı düzeyde pozitif yönlü ilişkiler gösterdiği görülmektedir. Maskülenlik boyutu, sosyal gelişme ve sosyal gelişmenin boyutları ile anlamlı düzeyde ilişki göstermezken hoşgörü temel insani ihtiyaçlar boyutu ile anlamlı düzeyde negatif ilişki göstermiştir ($r = -.37$, $p < .01$).

Sonraki adımda, kültürel boyutların sosyal gelişme ve boyutları üzerindeki etkisini test etmek amacıyla regresyon analizi yürütülmüştür. Kişi başına GSYİH'nın sosyal gelişme ve alt boyutları üzerindeki etkisini kontrol etmek amacıyla hiyerarşik regresyon analizi kullanılmıştır. Bu doğrultuda öncelikle, doğrusallık, hataların normal dağılımı ve ilişkisiz hatalar kontrol edilmiş ve gerekli ön koşulların sağlandığı test edilmiştir. Kültürel değerlerin sosyal gelişme üzerindeki etkisini test etmeye yönelik yürütülen regresyon analizi sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur.

Hiyerarşik regresyon analizi sonuçları, birinci grupta analize alınan kişi başına GSYİH değişkeninin regresyon modeline anlamlı katkı sunduğunu göstermektedir (Düz. $R^2 = .55$). Bu sonuç, sosyal gelişmedeki %55 oranında varyansın kişi başına GSYİH ile açıklandığını gösterir. İkinci grupta yer alan güç mesafesi, bireycilik, maskülenlik, belirsizlikten kaçınma, uzun dönem yönelimi ve hoşgörü değişkenlerinin regresyon analizine girilmesiyle sosyal gelişmedeki %17'lik ilave varyansı açıklamış ve R^2 'deki bu değişim anlamlı bulunmuştur.

Kültürel değer boyutlarının genel sosyal gelişme skoru üzerindeki etkisi Tablo 3'te özetlenmiştir. Tüm bağımsız değişkenlerin regresyon analizine alınması sonucunda, maskülenlik ($\beta = -.02$, $p > .05$) ve hoşgörü ($\beta = .05$, $p > .05$) boyutları haricinde tüm değişkenlerin sosyal gelişme üzerinde anlamlı etkisi olduğu görülmektedir. Bu durumda, H₁, H₂, H₃ ve H₅ desteklenirken H₄ ve H₆ desteklenmemiştir. Tüm değişkenlerin, sosyal gelişmedeki % 70 oranındaki varyansı açıkladığı bulunmuştur. Regresyon modeline anlamlı düzeyde katkı sunan değişkenlerden yalnızca güç mesafesi negatif yönde ($\beta = -.20$, $p < .05$) etki göstermiştir.

Tablo 3: Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları (Bağımlı Değişken: Sosyal Gelişme)

Değişkenler	Model 1 β	Model 2 β
K.B. GSYİH	.74**	.44**
GM		-.20*
BİREY.		.24*
MAS.		-.02
BK.		.26**
UDY		.23*
HOŞG.		.05
R	.74	.85
R ²	.55	.72
Düz. R ²	.55	.70
ΔR^2	.55	.17

K.B. GSYİH: Kişi Başına Gayrisafi Yurtiçi Hasıla, GM: Güç Mesafesi, BK: Belirsizlikten Kaçınma, BİREY.: Bireycilik, MAS: Maskülenlik, UDY: Uzun Dönem Yönelimi, HOŞG: Hoşgörü, Düz. R²: Düzeltilmiş R²

Kültürel değerlerin sosyal gelişmenin boyutları olan temel insani ihtiyaçlar, refah altyapısı ve fırsatlar üzerindeki etkilerini ölçmek için bağımsız değişkenler ve her bir bağımlı değişkenle tek tek hiyerarşik regresyon analizine tabi tutulmuştur. İlk adımda kontrol değişkeni olarak belirlenen kişi başına GSYİH ile bağımlı değişken analize alınmış daha sonraki adımda bağımsız değişkenler olarak kültürel değerler, temel insani ihtiyaçlar, refah altyapısı ve fırsatlar bağımlı değişkenleriyle ayrı ayrı hiyerarşik regresyon analizine tabi tutulmuş, regresyon analizlerinin sonuçları Tablo 4, Tablo 5 ve Tablo 6'da sunulmuştur. Tablo 4'te kişi başına gayrisafi yurtiçi hasıla ve kültürel değerlerin sosyal gelişmeyi oluşturan faktörlerden biri olan İnsani İhtiyaçlar Boyutu üzerindeki etkisine ilişkin hiyerarşik regresyon analizi sonuçları özeti sunulmuştur.

Tablo 4: Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları (Bağımlı Değişken: Temel İnsani İhtiyaçlar)

Değişkenler	Model 1	Model 2
	β	β
K.B. GSYİH	.59**	.48**
GM		-.12
BİREY.		.17
MAS.		.03
BK.		.29**
UDY		.18
HOŞG.		-.15
R	.59	.75
R ²	.35	.56
Düz. R ²	.34	.52
ΔR^2	.35	.21

K.B. GSYİH: Kişi Başına Gayrisafi Yurtiçi Hasıla, GM: Güç Mesafesi, BK: Belirsizlikten Kaçınma, BİREY.: Bireycilik, MAS: Maskülenlik, UDY: Uzun Dönem Yönelimi, HOŞG: Hoşgörü, Düz. R²: Düzeltilmiş R²

Hiyerarşik regresyon analizi sonuçları, birinci grupta analize alınan kişi başına GSYİH değişkeninin regresyon modeline anlamlı katkı sunduğunu göstermektedir (Düz. R² = .34). Bu sonuç, sosyal gelişmedeki %34 oranında varyansın kişi başına GSYİH ile açıklandığını gösterir. İkinci grupta bağımlı değişken olan temel insani ihtiyaçlarla bağımsız değişkenler güç mesafesi, bireycilik, maskülenlik, belirsizlikten kaçınma, uzun dönem yönelimi ve hoşgörü değişkenlerinin regresyon analizine dahil edilmesiyle sosyal gelişmedeki %21’lik ilave varyansın kültürel değerlerle açıklandığı görülmüştür.

Kontrol değişkeninin ve bağımsız değişkenlerin regresyon analizine alınması sonucunda, kontrol değişkeni olan kişi başına GSYİH ($\beta = .48$, $p < .01$) ve bağımsız değişkenlerden yalnızca belirsizlikten kaçınma ($\beta = .29$, $p < .01$) temel insani değerler boyutu üzerinde anlamlı etki göstermiştir. Tüm değişkenlerin, temel insani ihtiyaçlar boyutundaki % 52 oranındaki varyansı açıkladığı bulunmuştur. Kültürel değerlerin sosyal gelişme oluşturan faktörlerden biri olan refah altyapısı boyutu üzerindeki etkisine ilişkin regresyon analizi sonuçları özeti Tablo 5’te sunulmuştur.

Kontrol değişkeninin birinci grupta analize alınması sonucunda regresyon modeline anlamlı katkı sunduğunu görülmektedir (Düz. R² = .54). Bu sonuç, refah altyapısındaki %54 oranında varyansın kişi başına GSYİH ile açıklandığını gösterir. İkinci grupta yer alan kültürel değerlerin regresyon analizine dahil edilmesiyle tüm değişkenlerin, refah altyapısı boyutundaki %68 oranındaki varyansı açıkladığı bulunmuştur. Kültürel değerlerin, refah altyapısı boyutundaki varyansın %16’sını açıkladığı görülmüştür.

Tablo 5: Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları (Bağımlı Değişken: Refah Altyapısı)

Değişkenler	Model 1	Model 2
	β	β
K.B. GSYİH	.74**	.45**
GM		-.20
BİREY.		.18
MAS.		.00
BK.		.25**
UDY		.29**
HOŞG.		.12
R	.74	.84
R ²	.55	.70
Düz. R ²	.54	.68
ΔR^2	.55	.16

K.B. GSYİH: Kişi Başına Gayrisafı Yurtiçi Hasıla, GM: Güç Mesafesi, BK: Belirsizlikten Kaçınma, BİREY.: Bireycilik, MAS: Maskülenlik, UDY: Uzun Dönem Yönelimi, HOŞG: Hoşgörü, Düz. R²: Düzeltilmiş R²

Regresyon analizi incelendiğinde, kültürel değerlerden belirsizlikten kaçınma ($\beta = .25$, $p < .01$) ve uzun dönem yöneliminin ($\beta = .29$, $p < .01$) refah altyapısı boyutunu üzerinde anlamlı düzeyde etki gösterdiği görülmektedir. Güç mesafesi, bireycilik, maskülenlik ve hoşgörü boyutları modele anlamlı düzeyde katkı sağlamamıştır. Kültürel değerlerin sosyal gelişmeyi endeksi boyutlarından biri olan fırsatlar boyutu üzerindeki etkisine ilişkin hiyerarşik regresyon analizi sonuçları özeti Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6: Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları (Bağımlı Değişken: Fırsatlar)

Değişkenler	Model 1	Model 2
	β	β
K.B.GSYİH	.76**	.35**
GM		-.25*
BİREY.		.32**
MAS.		-.07
BK.		.22*
UDY		.19
HOŞG.		.13
R	.76	.86
R ²	.57	.74
Düz. R ²	.57	.72
ΔR^2	.57	.17

K.B. GSYİH: Kişi Başına Gayrisafı Yurtiçi Hasıla, GM: Güç Mesafesi, BK: Belirsizlikten Kaçınma, BİREY.: Bireycilik, MAS: Maskülenlik, UDY: Uzun Dönem Yönelimi, HOŞG: Hoşgörü, Düz. R²: Düzeltilmiş R²

Bu modelde, kişi başına GSYİH değişkeninin kontrol edilmesinden sonra kültürel değerlerden güç mesafesi, bireycilik ve belirsizlikten kaçınma modele anlamlı düzeyde katkı sunan değişkenler olurken maskülenlik, uzun dönem yönelimi ve hoşgörü boyutları modele anlamlı düzeyde katkı sunmamıştır.

İlk grupta analize dahil edilen kontrol değişkeni, kişi başına GSYİH modele anlamlı düzeyde katkı sunmuştur (Düz. $R^2 = .57$). Bu sonuç, fırsatlar boyutundaki %57 oranında varyansın kişi başına GSYİH ile açıklandığını gösterir. İkinci grupta yer alan kültürel değerlerin regresyon analizine girilmesiyle tüm değişkenlerin, refah altyapısı boyutundaki %72 oranındaki varyansı açıkladığı bulunmuştur. Kültürel değerler, refah altyapısı boyutundaki %17'lik ilave varyansı açıklamış ve R^2 'deki bu değişim anlamlı bulunmuştur. Bu modelde, modele anlamlı düzeyde katkı sağlayan değişkenlerden yalnızca güç mesafesi negatif yönde etki göstermiştir.

4. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada, kültürel değerlerin sosyal gelişme üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Gelirin sosyal gelişme üzerinde önemli bir etkisi olduğu göz önünde bulundurularak, kişi başına GSYİH kontrol değişkeni olarak ele alınarak kültürel değerlerin sosyal gelişme ve sosyal gelişmenin alt boyutları üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırmanın sonuçları, gelir faktörünün sosyal gelişme üzerinde önemli bir etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Kişi başına GSYİH, sosyal gelişme ve alt boyutları üzerinde gerek kendi başına gerek kültürel değerlerle birlikte anlamlı düzeyde etki göstermiştir. Bunun yanı sıra, öngörüldüğü gibi gelir faktörünün kontrol edilmesiyle kültürel değerlerin ülkelerin sosyal gelişmesi üzerinde anlamlı düzeyde etkileri olduğu bulunmuştur. Maskülenlik ve hoşgörü boyutu haricindeki güç mesafesi, belirsizlikten kaçınma, bireycilik ve uzun dönem yönelimi boyutlarının en az birinin sosyal gelişme ve alt boyutları üzerinde anlamlı düzeyde etki gösterdiği görülmüştür. Gerek genel toplam sosyal gelişme skoru gerekse sosyal gelişme endeksinin alt boyutları olan temel insani ihtiyaçlar, refah altyapısı ve fırsatlar üzerinde de kültürel boyutlarla oluşturulan modellerin kişi başına GSYİH ile birlikte açıklayıcılığı yüksek bulunmuştur.

Kültürel değerlerin, temel insani değerler boyutu üzerindeki açıklayıcılığı diğer bağımlı değişkenlerle yürütülenlerinkinden daha yüksek bulunmuştur. Beslenme ve temel tıbbi bakım, su ve temizlik, barınma ve kişisel güvenlik olmak üzere dört boyutta, yetersiz beslenme, anne-çocuk ölümleri, şiddet nedeniyle ölümler, siyasi cinayet ve işkenceler, trafik kazaları gibi ulaşım ile ilgili ölümler ve güvenli olmayan su, sanitasyon ve hijyene bağlı ölümler gibi toplam on sekiz göstergeden oluşan bu boyuta kültürel değerlerden yalnızca belirsizlikten kaçınma boyutu anlamlı düzeyde katkı sunmuştur.

Araştırma sonuçları, belirsizlikten kaçınma boyutunun kurulan bütün modellerde, sosyal gelişme ve sosyal gelişmenin alt boyutları üzerinde anlamlı etkisi olduğunu göstermiştir. Belirsizlikten kaçınma, temel bilimsel başarı, sosyal sağlık ve genel yaşam memnuniyeti gibi olumlu sonuçlarla pozitif ilişkili, toplumsal pasiflik, toplumsal sessizlik, demokrasi karşıtlığı gibi değişkenlerle negatif ilişkili bulunmuştur (DeLuque ve Javidan, 2004). Belirsizlikten kaçınmanın yüksek olduğu kültürlerde kuralların çiğnenmesi hoş karşılanmaz, resmi politika ve prosedürlere ve yazılı iletişime önem verilir. Bu durumun beraberinde getirdiği, toplumsal kuralların ve hukuk sisteminin adil işlemesi, toplumsal süreçler için prosedür ve kuralların belirlenmiş olması toplumsal gelişimin ve huzurun sağlanması yönünde pozitif bir işaret oluşturmıştır.

Kültürel değerlerin sosyal gelişme endeksi ve sosyal gelişme endeksinin alt boyutlarıyla oluşturulan etki analizlerinde maskülenlik ve hoşgörü değeri modellere anlamlı katkı sunmamıştır. Hofstede ve Hofstede (2005), maskülenliğin ekonomik gelişme ile ilişkili bulunmadığını ifade etmiştir. GLOBE araştırmasında da maskülenlik boyutunun temsil edildiği boyutlardan biri olan iddialılık, ekonomik refah, refah için devlet desteği, bilim ve teknoloji başarısı, sosyal sağlık, yaşam beklentisi, genel yaşam tatmini, insani gelişme endeksi ve cinsiyet eşitliği ile anlamlı düzeyde ilişki göstermemiştir (Den Hartog, 2004).

Güç mesafesi, genel sosyal gelişme skoru ve fırsatlar boyutu üzerinde anlamlı düzeyde etki göstermiştir. Ayrıca, güç mesafesi boyutu bağımlı değişkenlerle kurulan bütün modellerde negatif yönde etki göstermiştir. Bu bulgular, literatür bulgularıyla paraleldir. Lee ve arkadaşları (2017), insan, piyasa, süreç, yenilik ve finans kapasitesi boyutlarının her birinin güç mesafesi ile anlamlı negatif yönlü ilişki gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. Taras ve arkadaşları (2012), güç mesafesinin gelir eşitsizliği ve yolsuzluk ile pozitif, insani gelişme endeksi ve siyasi özgürlük ile negatif yönlü anlamlı ilişkiler

gösterdiğini bulmuştur. Benzer şekilde, güç mesafesi, sivil siyasi ve ekonomik özgürlüklerle negatif ilişkili bulunmuştur (Taras ve ark., 2016). Sharma (2003), Hofstede'nin dört boyutlu modeliyle sosyal gelişme arasındaki ilişkiyi ülke verileriyle incelediği araştırmasının sonucunda, güç mesafesi ve sosyal gelişmenin negatif yönde anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu bulmuştur. GLOBE araştırması verileri sonuçlarına göre de güç mesafesi uygulaması ekonomik zenginlik ve insani gelişmişlik endeksi ile anlamlı düzeyde negatif ilişkili bulunmuştur (Carl ve ark., 2004).

Bu araştırmanın sonucunda bireycilik, sosyal gelişme ve fırsatlar boyutunu anlamlı düzeyde pozitif etkilemiştir. Bireycilik, en kuvvetli etkiyi kişisel haklar, kişisel seçim ve özgürlükler, sosyal içerme ve yükseköğrenime erişim gibi göstergeleri içeren fırsatlar boyutu üzerinde göstermiştir. Bu bulgulara benzer olarak, Sharma (2003), bireyciliğin sosyal gelişme üzerinde pozitif yönde güçlü etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Hofstede ve arkadaşları (2010), bireycilik skorunun ülkelerin zenginliğiyle pozitif ilişkili olduğunu bulmuştur. Taras ve arkadaşları (2012), 1970'lerden başlayarak taradıkları araştırmaları meta analiziyle inceledikleri çalışmaları sonucunda bireyciliğin insani gelişme endeksi ve kişi başına GSYİH ile anlamlı pozitif ilişkiler gösterdiğini bulmuştur. Benzer şekilde Lee ve arkadaşları (2017), bireyciliğin insan sermayesi, süreç sermayesi, yenilik sermayesi ve finansal sermaye ile anlamlı pozitif ilişkiler gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. GLOBE araştırmasında grup içi toplulukçuluk uygulamaları ile hayat beklentisi, genel yaşam memnuniyeti ve insani gelişmişlik endeksi arasında negatif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Gelfand ve ark., 2004).

Uzun dönem yönelimi, genel sosyal gelişme endeksi skoru ile ve refah altyapısı boyutu ile anlamlı düzeyde pozitif ilişki göstermiştir. Uzun dönem yönelimi en kuvvetli etkiyi temel eğitime, bilgi ve iletişime, sağlık hizmetlerine ve çevre kalitesine işaret eden refah altyapısını boyutu üzerinde göstermiştir. Uzun dönem yönelimi, temel bilgiye erişim, bilgi ve iletişim teknolojilerine erişim, sağlık ve iyilik ve çevre kalitesi boyutlarından oluşan refah altyapısı boyutunu kültürel değerlerden anlamlı düzeyde en yüksek etkileyen değer olmuştur. Ashkanasy ve arkadaşları (2004), GLOBE araştırması kapsamında, gelecek yönelimi uygulamaları ile dünya rekabet edebilirlik endeksi, sosyal sağlık (adalet, kişisel güvenlik ve özel mülkiyet, yaşam kalitesi, alkol ve madde bağımlılığı olmaması faktörlerinin bütünü) ve yaşam beklentisiyle pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Toplumların uzun dönemli stratejik bir yol haritasına sahip olmasının sosyal gelişme için önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak, Hofstede'nin kültürel değerlere ilişkin araştırması sonucunda ortaya koyduğu kültürel boyutlar, toplumların kültürel olarak tanımlanmasında önemli bir adım olmuş ve birçok araştırmada kullanılmıştır. Kültürel değerlerin ekonomik refahtan toplumsal hak ve özgürlüklere, toplumsal eşitliklerden demokratik eğilimlere birçok toplumsal konuyla ilişkisi araştırılmıştır. Bu çalışmada, gelirin sosyal gelişme üzerindeki önemli etkisi göz önünde bulundurularak kültürel değerlerin sosyal gelişme üzerindeki etkisi araştırılmış ve sonucunda belirsizlikten kaçınma, bireycilik, uzun dönem yönelimi ve güç mesafesinin sosyal gelişme üzerinde anlamlı etkiler gösterdiği yönündeki öngörüler desteklenmiştir.

Kaynakça

- Ashkanasy, N., Gupta, V., Mayfield, M. S., & Trevor-Roberts, E. (2004). Future orientation. In R. J. House, P. J. Hanges, M. Javidan, P. W. Dorfman, and V. Gupta (Eds), *Culture, Leadership, and Organizations The GLOBE Study of 62 Societies* (pp. 282 – 342). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Carl, D., Gupta V., & Javidan, M. (2004). Power distance. In R. J. House, P. J. Hanges, M. Javidan, P. W. Dorfman, and V. Gupta (Eds), *Culture, Leadership, and Organizations The GLOBE Study of 62 Societies* (pp. 513 – 563). Thousand Oaks, CA: Sage.
- De Luque, M. S., & Javidan, M. (2004). Uncertainty avoidance. In R. J. House, P. J. Hanges, M. Javidan, P. W. Dorfman, and V. Gupta (Eds), *Culture, Leadership, and Organizations The GLOBE Study of 62 Societies* (pp. 602 – 653). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Den Hartog, D. N. (2004). Assertiveness. In R. J. House, P. J. Hanges, M. Javidan, P. W. Dorfman, and V. Gupta (Eds), *Culture, Leadership, and Organizations The GLOBE Study of 62 Societies* (pp. 395-436). Thousand Oaks, CA: Sage

- Emrich, C. G., Denmark, F. L., & Den Hartog, D. N. (2004). Cross cultural differences in gender egalitarianism, implications for societies, organizations, and leaders. In R. J. House, P. J. Hanges, M. Javidan, P. W. Dorfman, and V. Gupta (Eds), *Culture, Leadership, and Organizations The GLOBE Study of 62 Societies* (pp. 343-394). Thousand Oaks, CA: Sage
- Farris, F.A., (2010). The gini index and measures of inequality. *The American Mathematical Monthly*, 117(10), 851. <https://doi.org/10.4169/000298910x523344>.
- Gelfand, M. J., Bhawuk, D. P. S., Nishi, L. H., & Bechtold, D. J. (2004). Individualism and collectivism. In R. J. House, P. J. Hanges, M. Javidan, P. W. Dorfman, and V. Gupta (Eds), *Culture, Leadership, and Organizations The GLOBE Study of 62 Societies* (pp. 437 – 512). Thousand Oaks, CA: Sage,
- Giovannini, E., Hall, J., Morrone, A., & Ranuzzi, G. (2011). A framework to measure the progress of societies. *Revue D'économie Politique*, 121, 93-118. <https://doi.org/10.3917/redp.211.0093>.
- Hofstede, G. (1980). Motivation, Leadership, and Organization: Do American Theories Apply Abroad? *Organizational Dynamics*, 9(1), 42-58. [https://doi.org/10.1016/0090-2616\(80\)90013-3](https://doi.org/10.1016/0090-2616(80)90013-3)
- Hofstede, G. (2001). *Culture's consequences*, 2. Baskı. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Hofstede, G., & Hofstede, G. J. (2005). *Cultures and organizations software of the mind*, 2. Baskı. New York: McGraw-Hill
- Hofstede, G., Hofstede, G. J., & Minkov, M. (2010). *Cultures and organizations software of the mind*, 3. Baskı. USA: McGraw-Hill.
- Hofstede Insights, 2021. Erişim adresi: <https://www.hofstede-insights.com/countrycomparison/turkey/>
- Kapoor, A., & Debroy, B. (2019). GDP is not a measure of human well-being. *Harvard Business Review Digital Articles*, 2–5.
- Kirkman, B., Chen, G., Farh, J., Chen, Z., & Lowe, K. (2009). Individual power distance orientation and follower reactions to transformational leaders: A cross-level, cross-cultural examination. *The Academy of Management Journal*, 52(4), 744-764. Erişim adresi: <http://www.jstor.org/stable/40390314>
- Kirkman, B. L., Lowe, K. B., & Gibson, C. B. (2006). A quarter century of Culture's Consequences: a review of empirical research incorporating Hofstede's cultural values framework. *Journal of International Business Studies*, 37(3), 285–320. <https://doi.org/10.1057/palgrave.jibs.8400202>
- Kristjánisdóttir, H., Guðlaugsson, Þ. Ö., Guðmundsdóttir, S., & Aðalsteinsson, G. D. (2017). Hofstede national culture and international trade. *Applied Economics*, 49(57), 5792–5801. <https://doi.org/10.1080/00036846.2017.1343446>
- Lee, I.-C., Lin, C. Y. Y., & Lin, T.-Y. (2017). The creation of national intellectual capital from the perspective of Hofstede's national culture. *Journal of Intellectual Capital*, 18(4), 807–831. <https://doi.org/10.1108/jic-11-2016-0117>
- Noll, H-H. (2013). Societal Progress. In A. C. Michalos (Eds), *Encyclopedia of Quality of Life Research* (pp. 1-8), Springer. https://doi.org/10.1007/978-94-007-0753-5_2800.
- Porter, M. E. (2014). Better measuring a country: GDP is not the best way to quantify national success. *Boston Globe*, Erişim adresi: <https://www.bostonglobe.com/opinion/2014/01/11/porter/XQHHPo1gDtuOjgNDotzDMP/story.html?sf21570329=1>
- Roy, D. (2020). Formulation of Hofstede's global cultural dimension index (HGCDI): A cross-country study. *Journal of Transnational Management*, 25(3), 195-224. <https://doi.org/10.1080/15475778.2020.1765715>
- Schwartz, S. H. (2011). Values: cultural and individual In Fons J. R. van de Vijver, Athanasios Chasiotis, and Seger M. Breugelmans (Ed), *Fundamental questions in cross-cultural psychology* (p. 463-

493), Cambridge-Hitachi. Erişim adresi: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/suleyman-ebooks/detail.action?docID=691847>.

Sharma, B. (2003). Hofstede's measures of national culture and social progress. *Psychological reports*, 92, 1199-1202. <https://doi.org/10.2466/PRO.92.4.1199-1202>.

Social Progress, 2021. Erişim adresi: <https://www.socialprogress.org/global-index-2021>

Social Progress Executive Summary, 2021. Erişim adresi: https://www.socialprogress.org/static/9e62d6c031f30344f34683259839760d/2021%20Social%20Progress%20Index%20Executive%20Summary-compressed_0.pdf

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). Using multivariate statistics, 6. Baskı. Boston: Allyn and Bacon.

Taras, V., Steel, P., & Kirkman, B. L. (2012). Improving national cultural indices using a longitudinal meta-analysis of Hofstede's dimensions. *Journal of World Business: JWB*, 47(3), 329-341. <https://doi.org/10.1016/j.jwb.2011.05.001>

Taras, V., Steel, P., & Kirkman, B. L. (2016). Does country equate with culture? Beyond geography in the search for cultural boundaries. *Management International Review*, 56(4), 455-487. <https://doi.org/10.1007/s11575-016-0283-x>

United Nations Development Programme (UNDP), *Human Development Reports*. Erişim adresi: <http://hdr.undp.org/en/indicators/137506#>, 2021.

Research Article

Ulusal Kültürel Değerler, Kişi Başına GSYİH ve Ülkelerin Sosyal Gelişme Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma

A Study on National Cultural Values, GDP per Capita and Social Development Levels of Countries

Gülden KARAKUŞ

Öğretim Görevlisi Dr. Süleyman Demirel Üniversitesi

Araştırma ve Yenilikçilik Direktörlüğü

guldenkarakus@sdu.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0003-2980-9172>

Extensive Summary

Socio-economic, political, and demographic characteristics of societies affect cultural orientations. Cultural values vary in different parts of the world and societies. These differences form different ways of thinking, feeling, and behaving across cultures. Cultural differences have been successfully applied and used in many research including individual, organizational, and national level analyses such as leadership, teamwork, justice, communication, job satisfaction, consumer behavior, foreign market entry model, scientific research success of nations, economic development, innovation levels. This research aimed to test the effects of cultural values on the social progress levels by using data from ninety-one countries. As income is an important factor for social progress, GDP per capita was also included in the research as a control variable.

Hofstede's research with IBM employees in sixty-six countries in 1967-1973 was evaluated as a great scientific attempt to emphasize the cultural differences in the world and was described as a pioneer study in terms of creating holistic data about the cultures and characteristics of different societies (Roy, 2020). Although Hofstede's cultural dimensions model has been criticized from various aspects, it has been used in many research in a wide variety of fields.

In this research, cultural value scores consisting of six dimensions developed by Hofstede were used. Comparative country scores from Hofstede Insights were used (Hofstede Insights, 2021). A total of ninety-four country data were obtained for six dimensions in Hofstede's cultural values model. For social progress, The Social Progress Imperative 2021 index was used. The Social Progress Imperative, a multinational non-profit organization, has been presenting the Social Progress Index, a comprehensive and systematic data with many social and environmental dimensions that do not include the economic dimensions of social performance worldwide, since 2014 (Social Progress, 2021). The index measures the data of one hundred sixty-eight countries with three main factors consisting of twelve components structured around fifty-four different indicators and an aggregate index score. Both the total index score and the scores for the sub-dimensions range from 0 to 100. Social Progress Index data was preferred because it provides comprehensive data for a large number of countries.

Since there is data of ninety-one countries that can be matched with the cultural dimensions and Social Progress Index, the research was carried out with the data of ninety-one countries. In Hofstede's research, scores on cultural dimensions take values between 0 and 100. The list of countries included in the study is presented in Appendix 1. In addition to the dependent and independent variables, a control variable was added to this study. As social progress is closely related to income in terms of education, health, information, and technology infrastructure, GDP per capita was included in the study as a control variable. GDP per capita data of countries were obtained from the World Bank database. The assumption of normal distribution was tested and partial correlation analysis was performed to test the relationships between independent and dependent variables by controlling the per capita GDP. Then hierarchical

regression analysis were performed to test the effects of independent variables on dependent variables. The effects of cultural values on social progress were investigated by controlling the effect of income.

Results of the study indicate that cultural dimensions of uncertainty avoidance, individualism, long-term orientation, and power distance showed significant effects on social progress. Uncertainty avoidance affected social progress, basic human needs, foundations of wellbeing, and opportunity; long-term orientation affected social progress and foundations of wellbeing; individualism and power distance affected social progress and opportunity significantly.

Uncertainty avoidance significantly affected social progress and all its sub-dimensions. It can be inferred that in high uncertainty avoidance societies, social systems will function more fairly within the limits determined by written rules, and higher personal security and quality of life indicate that social progress will be higher. The negative correlation of power distance with economic and social indicators shows that power distance causes an obstacle to social progress through negative effects on social equality and freedoms. In individualistic societies, people are evaluated depending on their skills, rather in collectivist cultures relationships and groups that people belong to play an important role in evaluations. In individualistic cultures; law, rules, and rights do not vary according to the groups to which the person belongs to and this encourages social equality, trust, and social progress. Research indicates high long-term orientated societies are economically and socially healthier, show more scientific progress, and make more plans in this direction. Finally, it can be inferred that uncertainty avoidance, individualism, long-term orientations significantly and positively affect social progress while uncertainty avoidance significantly and negatively affects social progress.

EK Tablo 1. Araştırmada Verileri Yer Alan Ülkelerin Listesi

Ülkeler		
1 ABD	32 Güney Kore	62 Moldova
2 Almanya	33 Gürcistan	63 Mozambik
3 Angola	34 Hırvatistan	64 Nijerya
4 Arjantin	35 Hindistan	65 Norveç
5 Arnavutluk	36 Hollanda	66 Pakistan
6 Avustralya	37 Irak	67 Paraguay
7 Avusturya	38 İngiltere	68 Peru
8 Azerbaycan	39 İran	69 Polonya
9 Bangladeş	40 İrlanda	70 Portekiz
10 Belarus	41 İspanya	71 Romanya
11 Belçika	42 İsveç	72 Rusya
12 Bolivya	43 İsviçre	73 Sao Tome ve Principe
13 Bosna Hersek	44 İtalya	74 Sırbistan
14 Brezilya	45 İzlanda	75 Singapur
15 Bulgaristan	46 Japonya	76 Slovakya
16 Burkina Faso	47 Kanada	77 Slovenya
17 Cezayir	48 Karadağ	78 Suudi Arabistan
18 Çekya	49 Kazakistan	79 Şile
19 Çin	50 Kolombiya	80 Tanzanya
20 Danimarka	51 Letonya	81 Tayland
21 Dominik Cumhuriyeti	52 Libya	82 Trinidad ve Tobago
22 El Salvador	53 Lübnan	83 Türkiye
23 Endonezya	54 Lüksemburg	84 Ukrayna
24 Ermenistan	55 Litvanya	85 Uruguay
25 Estonya	56 Macaristan	86 Ürdün
26 Fas	57 Makedonya	87 Vietnam
27 Filipinler	58 Malezya	88 Yeni Zelanda
28 Finlandiya	59 Malta	89 Yeşil Burun Adaları (Cape Verde)
29 Fransa	60 Meksika	90 Yunanistan
30 Gana	61 Mısır	91 Zambiya
31 Güney Afrika		